

بررسی وضعیت شایستگی هنرآموزان برای آموزش کارآفرینی

محمد ابویی اردکان^۱، رضا زعفریان^۲، کبری خورانی^۳

^۱ دانشیار دانشکده مدیریت دانشگاه تهران

^۲ استادیار دانشکده کارآفرینی دانشگاه تهران

^۳ دانشجوی کارشناسی ارشد رشته مدیریت دولتی دانشگاه تهران

چکیده

هدف از پژوهش حاضر تعیین و مدل‌سازی شایستگی‌های لازم یک هنرآموز فنی‌حرفه‌ای برای آموزش کارآفرینی و تعیین نحوه و مکانیسم تأثیرگذاری این شایستگی‌ها بر قابلیت‌های کارآفرینی دانش‌آموزان بود. با توجه به هدف و نوع پژوهش، پژوهش در زمره پژوهش‌های آمیخته و شامل دو بخش کمی و کیفی بود. در بخش اول پژوهش محقق به دنبال بررسی رابطه بین شایستگی‌های معلمان و قابلیت‌های کارآفرینی دانش‌آموزان پرداخته است. جامعه آماری تحقیق حاضر در بخش کمی را معلمان (۱۲۴ نفر) و دانش‌آموزان مدارس فنی حرفه‌ای (۲۹۲ نفر) تشکیل دادند. تمامی دانش‌آموزان و معلمان در این بخش با استفاده از سرشماری مورد ارزیابی قرار گرفتند. از آزمون همبستگی پیرسون برای بررسی رابطه بین متغیرها (شایستگی‌های معلمان و قابلیت‌های کارآفرینانه دانش‌آموزان) استفاده گردید. مقدار همبستگی بین متغیرها برابر با مقدار ۰/۹۸۲ به دست آمد که با توجه به سطح معناداری ۰/۰۱۸ این رابطه مثبت و معنادار بود. هدف از بخش کیفی شناسایی شایستگی‌های معلمان با استفاده از مصاحبه‌های نیمه‌ساختار یافته و استفاده از روش تحلیل تم است. در این بخش ۱۵ نفر از معلمان مدارس با نمونه‌گیری قضاوتی هدفمند انتخاب شدند. به این صورت که مصاحبه‌ها تا حد اشباع (۱۵ نفر) ادامه پیدا کرد. با استفاده از تجزیه و تحلیل تم، مولفه‌های مربوط شایستگی‌های معلمان استخراج شدند. پایایی مربوط به این بخش با استفاده از پایایی باز آزمون مقدار ۰/۷۸ و پایایی دو کدگذار ۰/۸۶ به دست آمده است. نتایج حاصل از آزمون همبستگی نشان داد بین شایستگی‌های معلمان و قابلیت کارآفرینی دانش‌آموزان همبستگی معنی‌داری وجود دارد؛ و براساس بخش کیفی در این بخش به طور کامل جدول ۲۷۹ کد و ۲۱ تم کشف شد؛ که در سه دسته مولفه دانش معلمان، نگرش و ارزش و مولفه مهارت دسته بندی شدند.

واژه‌های کلیدی: شایستگی، کارآفرینی، قابلیت کارآفرینی.

مطالعات مدیریت و کارآفرینی

دوره ۳، شماره ۲/۱، تابستان ۱۳۹۶

صفحات ۱۳۹-۱۲۷

Online ISSN: ۲۴۷۶-۴۳۷X

Print ISSN: ۲۰۳۸-۲۰۶۳

www.irijournals.com

مقدمه

وقتی صحبت از کارآفرینی می شود و آنگاه که مسئله کلیدی پژوهش بر روی آموزش این مفهوم متمرکز است، پرسش آغازین بر این محور است که مدرسان کارآفرینی از چه خصوصیات بایستی برخوردار باشند؟ یا به عبارت دیگر چه کسانی و با چه شایستگی هایی می توانند مفاهیم کارآفرینی را در سطوح مختلف آموزش دهند؟ این مسئله در سطوح بالا دستی نیز مورد توجه قرار گرفته است. برای مثال یکی از مفاهیم کلیدی در سند تحول بنیادین آموزش و پرورش، مفهوم شایستگی است. در بخش کلیات این سند، در تبیین مفهوم «تعلیم و تربیت» رسیدن به مراتب حیات طیبه مستلزم کسب شایستگی های پایه دانسته شده است.

همچنین نگاهی به مباحث مطرح شده در سند «مبانی نظری و فلسفه تعلیم و تربیت» (مصوب سال ۱۳۹۰) نشان می دهد که مفهوم شایستگی مورد توجه سیاست گذاران و طراحان این سند بوده است. برای مثال، در بخش اهداف تربیت آمده است: «برای نقش آفرینی در امر تحقق حیات طیبه برای فرد و جامعه، به صورت مناسب، با توجه به روند تکوین و تحول هویت، لازم است متریبان نخست مجموعه ای از شایستگی های لازم را کسب نمایند. چنان که گذشت، منظور از شایستگی های لازم، مجموعه ای ترکیبی از صفات، توانمندی ها و مهارت های فردی و جمعی (نظیر تعقل، معرفت، ایمان، اراده و تقوا) ناظر به تکوین و تعالی هویت در تمام شئون زندگی و تمام مؤلفه های جامعه صالح است که متریبان در جهت درک موقعیت خود و دیگران و عمل برای بهبود مستمر آن در راستای آماده شدن برای تحقق مراتب حیات طیبه باید آن ها را کسب کنند...» (مبانی نظری و فلسفه تعلیم و تربیت، ۱۳۹۰: ۱۵۴-۱۵۳).

در این پژوهش به بررسی شایستگی های ضروری معلمان به عنوان منابع انسانی مهم سازمان آموزش و پرورش در حوزه آموزش کارآفرینی می پردازیم. مطالعات اخیر سه حوزه وسیع از متغیرهای آموزش که به طور مثبتی با موفقیت های دانش آموزان ارتباط دارد را شناسایی کرده است. شایستگی حرفه ای معلم و نگرش و اعتقادات وی، عمل و شیوه کلاس داری معلم و فعالیت های حرفه ای و محیط کلاس و مدرسه. از سویی با همه ی تنوعی که متدها و روش های اجرای آموزش های فنی و حرفه ای در کشورهای مختلف دنیا دارد، همه این نظام ها معتقد بر رویکرد آموزش مبتنی بر شایستگی یا کارآمدی می باشند که تحت عنوان CBT شناخته می شود؛ بنابراین ابتدا شایستگی های ضروری یک معلم برای CBT شامل یادگیری مادام العمر، مهارت های ارتباطی موثر، توانایی انجام پژوهش، داشتن رویکرد مهارت گرا به یادگیری، توانایی تغییر تأکید از دانستن به انجام دادن در داخل یا خارج از کلاس درس، دارای دید باز به تغییر، تسهیل گری آموزش و استفاده از روش های فعال تدریس را بررسی کرده و سپس با توجه به کمبود تحقیقات در زمینه تأثیر شایستگی های معلمان بر پرورش پتانسیل های کارآفرینی دانش آموزان به این مسأله ی مهم می پردازیم تا خلأ موجود در این زمینه را پوشش دهیم.

شایستگی همانند چتری است که هر چیزی را که به گونه ای مستقیم یا غیرمستقیم بر روی عملکرد شغلی تأثیر داشته باشد، در برمی گیرد. به عبارت دیگر، شایستگی تصویری از یک انسان رشد یافته را نشان می دهد که برای انجام یک شغل، آمادگی های کامل را از هر جهت داشته باشد. در حقیقت شایستگی نوعی نگرش سیستمی به کارکنان دارد که همه صفات، ویژگی ها، مهارت ها و نگرش ها در ارتباط با اثربخشی در انجام وظایف و مسئولیت ها را شامل می شود (چمپین، فینک، روگربرگ و همکاران^۱، ۲۰۱۱). از طرفی دو روش آموزش محتوا محور و شایستگی محور یا (CBT) با یکدیگر در تقابلند. روش محتوا محور (سنتی) بر موضوع کسب دانش تأکید دارد و بیشتر بر مهارت ها و توانایی های شناختی دانش آموزان تأکید می کند. این دیدگاه امکان تمرین مستقل مهارت های آموخته شده را فراهم نمی کند؛ اما روش آموزش مبتنی بر شایستگی بر توسعه شایستگی های کلیدی لازم برای مشارکت موفق در زندگی اجتماعی تأکید دارد و مهارت هایی مثل مهارت در پردازش اطلاعات، حل مسأله، تفکر انتقادی، تفکر سیستماتیک، صلاحیت آموزش مادام العمر، برنامه درسی یکپارچه و مبتنی بر حل مسأله، ارزش یادگیری تجربی، یادگیری شناختی و فراشناختی، جنبه های غیر شناختی آموزش مانند: مهارت های عملی، نگرش، انگیزش، ارزش ها، مدیریت احساسات منفی را پرورش می دهد (سردنسیوک و همکاران، ۲۰۱۳).

^۱ Michael A. Champion, Alexis A. Fink, Brian J. Ruggenberg, Linda Carr, Geneva M. Philips, Ronald B. Odman

شایستگی‌های معلم در چشم انداز CBT شامل مواردی مانند (۱) توانایی طراحی تجارب یادگیری با سازگاری بین محتوای آموزش و دانش‌آموزان و در ارتباط با انجام کارآمد کار در شرایط واقعی (۲) کمک به دانش‌آموزان برای انتقال نتایج یادگیری به خارج از کلاس درس (۳) دید باز نسبت به تغییر (۴) به عنوان یک شریک در تنظیم احساسات منفی (۵) توانایی انجام پژوهش (۶) داشتن مهارت‌های ارتباطی موثر (۷) استفاده از یک روش فعال (۸) تسهیل‌گر آموزش (۹) داشتن رویکرد مهارت‌گرا به یادگیری (۱۰) داشتن مهارت‌های موثر مدیریت کلاس (۱۱) توجه به ارزیابی به عنوان بخش لاینفک فرآیند یادگیری (۱۲) همکاری با دانش‌آموزان (۱۳) تأکید بر انجام دادن در داخل یا خارج از کلاس درس به جای تأکید بر دانستن (سردنسیوک و همکاران، ۲۰۱۳). رویکرد CBT رویکردی نوین در آموزش‌های فنی و حرفه‌ای است که حساسیت ویژه به تحقق چهار حوزه دانش، مهارت، بینش و مهارت‌های غیر فنی نشان داده و منجر به استخراج استانداردهای شغلی و آموزش مبتنی بر شایستگی می‌گردد استقرار رویکرد CBT کمک خواهد کرد که آموزش‌هایی با سطوح مختلف به شکلی کاملاً منعطف طراحی و اجرا گردد (تی پلت و آموروس، ۲۰۰۹).

موضوع دیگر این است که معلمان عوامل اصلی توسعه و ترویج کارآفرینی محسوب می‌شوند؛ به گونه‌ای که توسعه کارآفرینی در یک کشور مستلزم آموزش و تربیت معلمان و استادان مجرب کارآفرینی است، بنابراین توجه و پژوهش درباره نقش معلم، در زمینه کارآفرینی، آموزش، رشد و پرورش ویژگی‌های کارآفرینی فراگیران از اهمیت خاصی برخوردار است (گرائلی شیخ، رقیه و عبدالله پارسا، ۱۳۹۰).

بنابراین با توجه به اینکه شایستگی همه صفات، ویژگی‌ها، مهارت‌ها و نگرش‌های مرتبط با انجام اثر بخش وظایف و مسئولیت‌ها را شامل می‌شود و با توجه به اهمیت رویکرد CBT در آموزش فنی‌حرفه‌ای، ما بر شایستگی‌های معلمان برای آموزش با رویکرد CBT (مهارت‌آموزی) متمرکز شده‌ایم. از سویی دیگر با توجه به اهمیت کارآفرینی در اشتغال و توسعه اقتصادی، به بررسی تأثیر شایستگی‌های معلمان بر پرورش قابلیت‌های کارآفرینی دانش‌آموزان می‌پردازیم.

ادبیات تحقیق

تغییرات سریع و عمیق هزاره‌ی سوم میلادی در تمام عرصه‌های زندگی بشر، نظام‌های آموزشی را برآن داشت تا خود را با سرعت فزاینده‌ی رشد فناوری و تحول در دنیای مشاغل و برهم خوردن دائمی بین بازارکار و آموزش و پرورش هماهنگ سازد (هرندی و عابدی، ۱۳۸۱) تا ضمن همسویی با دنیای کار و پیش‌بینی نیازهای اجتماعی، ظرفیت‌های کارآفرینی، ابتکار و خلاقیت را در نیروی انسانی توسعه دهد و توان و امکان اشتغال دانش‌آموختگان را فراهم سازد (زیرک مرادلو، ۱۳۸۷)؛ بنابراین نظام‌های تعلیم و تربیت بر خود لازم می‌دانند با راهبردها، رویکردها و شیوه‌های آموزشی متناسب به تربیت و تشویق افرادی بپردازند که قادر باشند ساختارهای سنتی را بشکنند و با شناخت فرصت‌ها، تغییرات گسترده‌ای در جامعه ایجاد کنند (مرادی، ۱۳۸۵).

در همین راستا نظام‌های آموزشی و مدارس باید بتوانند ضمن غنی‌سازی محیط‌های آموزشی، روش و محتوای آموزشی برای پرورش ایده‌های کارآفرینی در فراگیران، با تأکید بر تقویت آن دسته از فعالیت‌هایی که بر رفتارهای کارآفرینانه و مبتکرانه صحنه می‌گذارند، زمینه‌های رشد و توسعه کارآفرینی را در آنان گسترش دهند (حسینی، ۱۳۸۷). درآرمان‌هایی که از سوی صاحب‌نظران برای نظام‌های تعلیم و تربیت مطرح می‌شود، از معلم به عنوان نقطه اتکای هر تغییر و تحولی یاد می‌شود. امروزه تدریس در آموزش و پرورش فقط «تدریس و یاد دادن» نیست، بلکه «برانگیختن و راهنمایی یادگیری و یادگیرندگان» است (دانش‌پژوه، زهرا؛ فرزاد، ولی، ۱۳۸۵).

ایزدی و همکاران (۱۳۹۱) پژوهشی تحت عنوان " بررسی صلاحیت‌های حرفه‌ای معلمان مرد دوره متوسطه شاخه علوم انسانی بر مبنای رویکرد شایسته‌گرایی" انجام دادند. نتایج حاصل از پرسشنامه می‌توان گفت معلمان از صلاحیت حرفه‌ای سازنده‌گرایی برخوردارند. نتایج بخش کیفی نشان داد که عملکرد معلمان بر اساس رویکرد سازنده‌گرایی نمی‌باشد.

عبدالهی و همکاران (۱۳۹۳) پژوهشی تحت عنوان "شناسایی و اعتبارسنجی شایستگی های حرفه ای معلمان اثربخش" انجام دادند. در این مطالعه شایستگی های حرفه ای معلمان اثربخش شناسایی و اعتبارسنجی شد. تعداد شایستگیها در ۷ بعد یا مؤلفه اصلی دسته بندی شدند.

اهمیت ابعاد به ترتیب زیر به دست آمد: (۱) پیش نیازهای معلم (۲) نظارت بر پیشرفت و توان بالقوه دانش آموزان (۳) شایستگی حرفه ای معلم (۴) برنامه ریزی و آمادگی (۵) مدیریت یا سازماندهی کلاس (۶) ویژگی های شخصیتی معلم (۷) آموزش یا تدریس.

عزیزی (۱۳۹۴) پژوهشی تحت عنوان "بررسی تحلیلی - مقایسه ای عملکرد مراکز کارآفرینی برتر دانشگاه های آمریکا و مراکز کارآفرینی دانشگاه های منتخب ایران" انجام داد. هدف از انجام پژوهش بررسی، مقایسه و تجزیه و تحلیل عملکرد مراکز کارآفرینی برتر دانشگاه های آمریکا و منتخب دانشگاه های ایران می پردازد. یافته های بدست آمده از انجام پژوهش نشان می دهد که مراکز کارآفرینی برتر دانشگاه های آمریکا بر فعالیتهای پژوهشی و ارائه خدمات و مشاوره به دانشجویان در سطوح مختلف تحصیلی و افراد و گروه های متقاضی مختلف نیز همانند فعالیتهای آموزشی و تدریس اهمیت بیشتری قائل شده و برنامه های جامع تر آموزش و ترویج کارآفرینی از نظر کیفی و دوره های بیشتری نیز از نظر کمی اجرا می کنند. در عین حال مراکز کارآفرینی دانشگاه های تهران بیشتر به فعالیتهای آموزشی می پردازند. بطور کلی مراکز کارآفرینی دانشگاه های آمریکا فعالیتهای گسترده و توسعه درونی و بیرونی بیشتری در راستای آموزش و توسعه کارآفرینی انجام می دهند.

ون دم و همکاران^۱ (۲۰۱۰) پژوهشی تحت عنوان "توسعه یک چارچوب مبتنی بر شایستگی برای رفتار کارآفرینی معلمان" انجام دادند. نتایج بدست آمده از انجام تحقیق نشان داد که اکثر شایستگی ها به خصوص سازگاری حرفه ای و تفکر خلاق به شدت با رفتار کارآفرینی ارتباط دارند؛ و فقط خودکارآمدی حرفه ای ارتباط معناداری با رفتار کارآفرینی ندارد.

مارات سیدامتو و همکاران^۲ (۲۰۱۴) پژوهشی تحت عنوان "توسعه قابلیت کارآفرینی دانشجویان از طریق سیستم آموزش حرفه ای" انجام دادند. نتایج تحقیقات کاربردی درباره ی جهت گیری کارآفرینانه دانش آموزان رابطه ی مثبت بین کسب و کار و توسعه قابلیت کسب و کار توسط دانش آموزان را به اثبات رساند. همچنین مسیرهای اصلی بهبود سیستم برای ایجاد و توسعه قابلیت کسب و کار دانش آموزان تدوین شده است.

پیتر باهین و آدرین هوفمان^۳ (۲۰۱۴) پژوهشی تحت عنوان "اثرات ادراک شده آموزش مبتنی بر شایستگی در کسب مهارتهای حرفه ای" انجام دادند. یافته های ارائه شده در این مطالعه که حمایت جزیی برای اجرای CBT را نشان داد موارد زیر را نیز می افزاید:

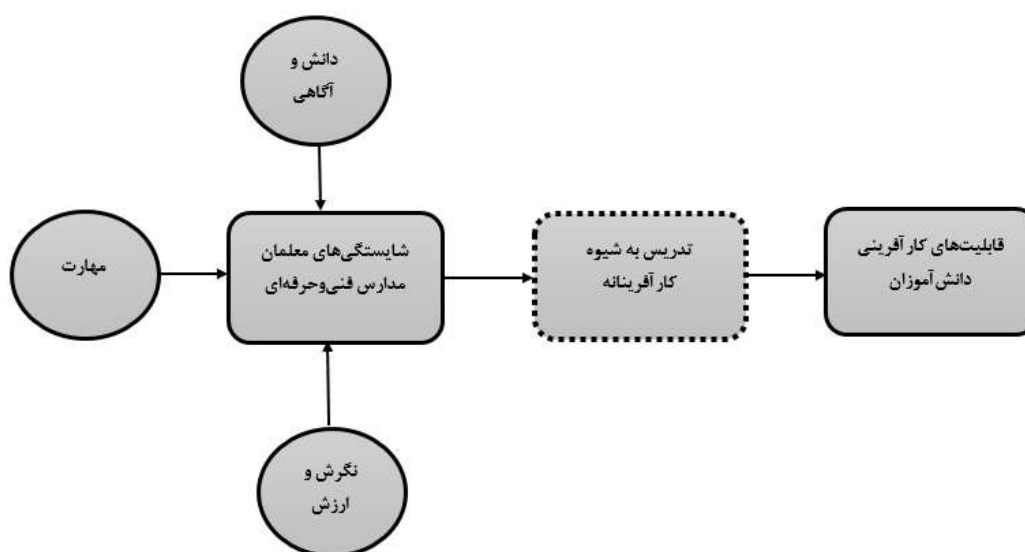
مدل مفهومی تحقیق

با توجه به فرضیه های ذکر شده در این تحقیق و آنچه که در قسمت کیفی پژوهش بحث می شود به شکل زیر می رسمیم که مدل مفهومی پژوهش حاضر می باشد. در این مدل نشان داده شده که نمود شایستگی های معلمان را در شیوه ی تدریس آنان می توانیم ببینیم به همین دلیل، آنرا در مدل به شکل نقطه چین نشان داده ایم.

¹ Van Dam & et al

² Seidahmetov & et al

³ Boahin & Adriaan

شکل ۱: مدل مفهومی تحقیق

روش تحقیق

با توجه به هدف و نوع پژوهش، پژوهش در زمره پژوهش‌های آمیخته و شامل دو بخش کمی و کیفی بود. در بخش اول پژوهش محقق به دنبال بررسی رابطه بین شایستگی‌های معلمان و قابلیت‌های کارآفرینی دانش‌آموزان پرداخته است. جامعه آماری تحقیق حاضر در بخش کمی را معلمان (۱۲۴ نفر) و دانش‌آموزان مدارس فنی حرفه‌ای (۲۹۲ نفر) تشکیل دادند. تمامی دانش‌آموزان و معلمان در این بخش با استفاده از سرشماری مورد ارزیابی قرار گرفتند. از آزمون همبستگی پیرسون برای بررسی رابطه بین متغیرها (شایستگی‌های معلمان و قابلیت‌های کارآفرینانه دانش‌آموزان) استفاده گردید. مقدار همبستگی بین متغیرها برابر با مقدار ۰/۹۸۲ به دست آمد که با توجه به سطح معناداری ۰/۰۱۸ این رابطه مثبت و معنادار بود. هدف از بخش کیفی شناسایی شایستگی‌های معلمان با استفاده از مصاحبه‌های نیمه‌ساختار یافته و استفاده از روش تحلیل تم است. در این بخش ۱۵ نفر از معلمان مدارس با نمونه‌گیری قضاوتی هدفمند انتخاب شدند. به این صورت که مصاحبه‌ها تا حد اشباع (۱۵ نفر) ادامه پیدا کرد. با استفاده از تجزیه و تحلیل تم، مولفه‌های مربوط شایستگی‌های معلمان استخراج شدند. پایایی مربوط به این بخش با استفاده از پایایی باز آزمون مقدار ۰/۷۸ و پایایی دو کدگذار ۰/۸۶ به دست آمده است. در این بخش به طور کامل جدول ۲۷۹ کد و ۲۱ تم کشف شد.

مراحل شش‌گانه تحلیل تم با رویکرد برون و کلارک (۲۰۰۶) به صورت زیر است.

مرحله ۱. آشنایی با داده‌ها: برای اینکه محقق با عمق و گستره محتوایی داده آشنا شود شامل "بازخوانی مکرر داده‌ها و خواندن فعال داده‌ها (یعنی جستجوی معانی و الگوها) است.

مرحله ۲. شامل ایجاد کدهای اولیه از داده‌ها است. کدها ویژگی داده‌ها را معرفی می‌کند که به نظر محقق جالب می‌رسد.

مرحله ۳. جستجوی گزینشی: دسته‌بندی کدهای مختلف در قالب کدهای گزینشی و مرتب کردن همه خلاصه داده‌های کدگذاری شده، در واقع تحلیل کدها شروع شده و کدها می‌توانند برای ایجاد یک تم مورد ترکیب شوند.

مرحله ۴. شکل‌گیری تم‌های فرعی: مرحله بازبینی و تصفیه تم‌های فرعی است.

مرحله ۵. تعریف و نام‌گذاری تم‌های فرعی: در این مرحله محقق تم‌های اصلی را که برای تحلیل ارائه کرده است تعریف نموده و مورد بازبینی مجدد قرار می‌دهد.

مرحله ۶. تهیه گزارش: این مرحله شامل تحلیل پایانی نگارش گزارش است (ابویی اردکان، لبافی، آذر پور و جلال پور، ۱۳۹۳).

برای تحلیل داد های بخش کمی نیز از همبستگی استفاده شد.

یافته ها

فرضیه تحقیق: بین شایستگی های معلمان و قابلیت کارآفرینی دانش آموزان همبستگی معنی داری وجود دارد

فرضیه های همبستگی به شرح رابطه ی زیر می باشد:

$$\left. \begin{array}{l} H_0 : \rho = 0 \\ H_1 : \rho \neq 0 \end{array} \right\} \begin{array}{l} \text{بین شایستگی های معلمان و قابلیت کارآفرینی دانش آموزان همبستگی معنی داری وجود ندارد} \\ \text{بین شایستگی های معلمان و قابلیت کارآفرینی دانش آموزان همبستگی معنی داری وجود دارد} \end{array}$$

جدول شماره ۱ رابطه همبستگی میان متغیرهای پژوهش را نشان می دهد.

جدول ۱: ماتریس همبستگی بین متغیرهای موجود در تحقیق

عوامل مورد بررسی		شایستگی های معلمان	
شایستگی های معلمان	ضریب همبستگی سطح معنی داری یک طرفه تعداد	قابلیت های کارآفرینی	---
قابلیت های کارآفرینی دانش آموزان	۰/۹۸۲ ۰/۰۱۸ ۴	ضریب همبستگی سطح معنی داری یک طرفه تعداد	۱

در جدول ۱ به بررسی رابطه بین شایستگی های معلمان و قابلیت های کارآفرینی دانش آموزان در بین چهار مدرسه (شهید چمران، دکتر حسابی، فضیلت و حضرت خدیجه (ص)) پرداخته شده است. نتایج حاصل از آزمون همبستگی نشان می دهد که بین شایستگی های معلمان و قابلیت های کارآفرینی دانش آموزان رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. با توجه به ضریب همبستگی (۰/۹۸۲) این مقدار همبستگی بالا و مثبت است، این بدان معناست که با افزایش شایستگی های معلمان (به میزان یک واحد) قابلیت های کارآفرینی دانش آموزان نیز (به میزان ۰/۹۸۲) افزایش خواهد یافت.

تجزیه و تحلیل مصاحبه ها با ابزار تم

در این بخش، ابتدا هر بعد در جدولی مشخص شده سپس تم هایی که از مصاحبه شوندگان به طریق کدگذاری کشف کرده ایم را قرار داده ایم، در قسمت بعد بیانات مصاحبه شوندگان را قرار داده ایم تا به درک بیشتر هر تم کمک کند. سخنان مصاحبه شوندگان را با گیومه و شماره مصاحبه و گزاره مشخص کرده ایم. مصاحبه ها را با حرف M و هر گزاره را با حرف G مشخص کرده ایم به طور مثال گزاره هشتم از مصاحبه ی اول را به صورت (M₁, G₈) نشان داده ایم؛ ضمن اینکه در قسمت پیوست ها به طور کامل جدول ۲۷۹ کد و ۲۱ تم کشف شده از این کدگذار یا نمایش داده شده است

مجموعه تم های مربوط به دانش

بعد اول را بر مبنای تعاریف موجود در پیشینه تحقیق دانش می‌نامیم. در این بعد تعداد ۵ تم به دست آمده که هر یک را بر مبنای مباحث گفته شده در مصاحبه کشف کرده‌ایم.

دانش می‌تواند به عنوان ترکیبی از داده‌ها و اطلاعات در نظر گرفته شود (بارنی، ۱۹۹۱). دانش، اطلاعات کاربردی و سازمان دهی شده برای حل مسائل است (والزاک، ۲۰۰۵)

جدول ۲: مجموعه تم های مربوط به دانش

تم اصلی	تم های فرعی	شماره مصاحبه
	۱- به روزرسانی اطلاعات	1-2-3-4-5-6-7-8-9-10-11-12-13-14-15
	۲- تجربه و سابقه‌ی کاری	1-2-5-6-8-9
	۳- دانش تخصصی معلمی	3-4-6-7-9-12
	۴- شناخت موقعیت دانش آموز «روانی، توان یادگیری»	1-2-3-5-7-9-15
	۵- استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات	1-2-3-7-5-6-8-10-12-13-15

مجموعه تم های مربوط به نگرش و ارزش

واژه Attitude، معادل‌های فارسی متعددی همچون «طرز تلقی»، «وجه نظر»، «بازخورد»، «وضع روانی»، «ایستار»، «گرایش» و «نگرش» دارد. ولی اکنون اصطلاح «نگرش» قبول عام یافته و به صورت‌های مختلف نیز تعریف شده است. نگرش یک سازه فرضی است، زیرا به صورت مستقیم قابل مشاهده نیست، بلکه بیشتر با اظهارات کلامی و رفتاری همراه است (آذربایجانی و همکاران، ۱۳۸۵).

آلیپورت (۱۹۳۵) نگرش را به عنوان «حالتی ذهنی یا عصبی حاکی از تمایل، که از طریق تجربه سازمان یافته و بر پاسخ‌های فرد به تمامی موضوعات و موقعیت‌هایی که با آن در ارتباط است، تأثیری جهت‌دار یا پویا دارد» تعریف کرده است.

جدول ۳: مجموعه تم های مربوط به نگرش و ارزش

تم اصلی	تم های فرعی	شماره مصاحبه
نگرش و ارزش	۱- مثبت‌اندیشی	4-5-6-8-9-
	۲- عدالت	1-2-3-5-7-13-15
	۳- آینده‌نگری	2-3-4-5-6-9-10-14-15
	۴- تعهد و وظیفه‌شناسی	1-2-3-5-10-15
	۵- ارزش‌های اجتماعی (احترام متقابل، اعتماد متقابل،	1-2-3-4-5-6-8-9-13-15-12

	اعتقادات دینی)
2-4-7-10-14	۶-انعطاف پذیر بودن
1-2-3-4-5-11-14-15	۷- هدفمند بودن و داشتن برنامه ریزی

مجموعه تم‌های مربوط به مهارت

مهارت عبارتست از توانایی پیاده‌سازی علم در عمل. مهارت از راه تکرار کاربرد دانش در محیط واقعی به دست آمده و توسعه می‌یابد. توسعه مهارت منجر به بهبود کیفیت عملکرد می‌شود بدون آن، در بسیاری از موارد، معلومات، منشاء تاثیر زیادی نخواهند بود (دیانتی؛ محمد و عرفانی؛ مریم، ۱۳۸۸).

جدول ۴: مجموعه تم‌های مربوط به مهارت

شماره مصاحبه	تم های فرعی	تم اصلی
1-6-7-9-13-15	۱- ارزشیابی مناسب	مهارت
1-2-4-5-7-8-9-10-14-15-13	۲- ایجاد انگیزه و تشویق	
1-2-3-4-5-6-7-8-9-10-11-12-13-15	۳- ایجاد ارتباط بین آموزش و بازار کار آماده‌سازی دانش‌آموزان	
1-2-3-4-5-6-7-8-9-10-11-13-14-15	۴- استفاده از روش‌های تدریس فعال و مبتنی بر مهارت‌آموزی	
1-5-7-10-12-13-15	۵- تیم‌سازی	
1-2-4-6-8-9-10-12-13	۶- اداره (کنترل) مؤثر کلاس	
1-2-4-10-12-15	۷- مدیریت مشارکتی (تفویض اختیار)	
1-2-3-5-6-7-9-10-11-12-14-15	۸- برقراری ارتباط مؤثر	
1-2-3-4-5-6-7-8-9-10-11-12-13-14-15	۱۱- آموزش مهارت‌ها و قابلیت‌های کارآفرینانه	

نتایج حاصل از تحلیل تم

با توجه به مصاحبه‌های صورت گرفته و ابزار تحلیل تم، مدل نهایی پژوهش در غالب ۳ بعد و ۱۱ متغیر بدین شکل تبیین می‌گردد.

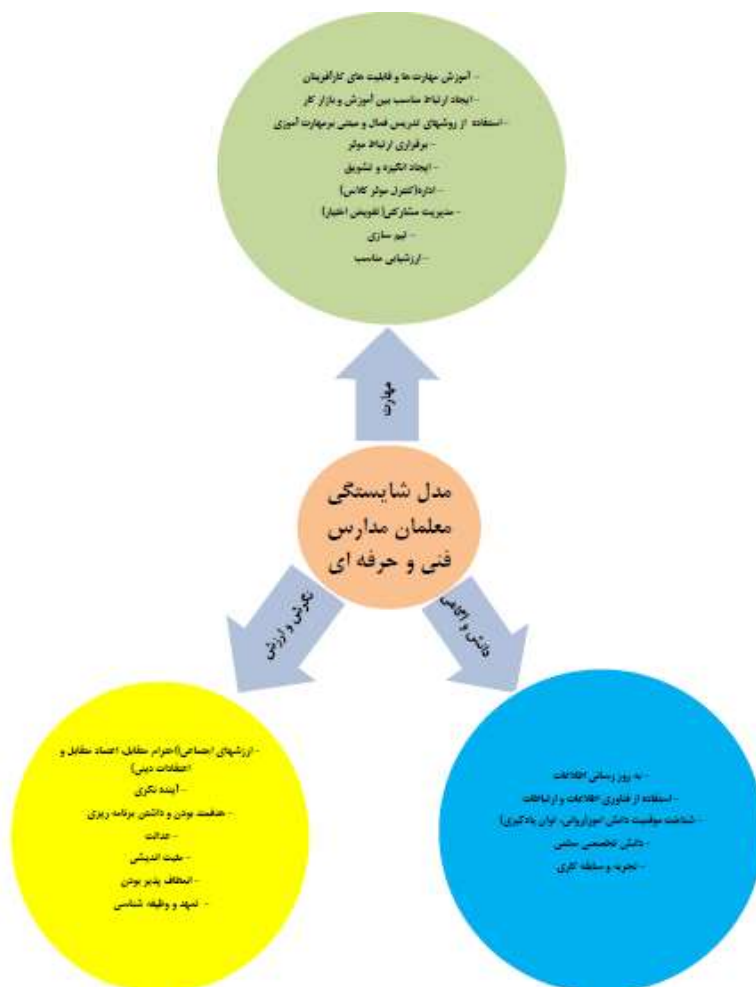
جدول ۵: نتایج حاصل از تحلیل تم

ردیف	شایستگی‌ها به ترتیب اولویت	فراوانی کدها	درصد فراوانی کدها
۱	آموزش مهارت و قابلیت‌های کارآفرینانه	۳۴	12/18637993
۲	ایجاد ارتباط مناسب بین آموزش و بازار کار	۳۰	10/75268817
۳	استفاده از روش‌های تدریس فعال و مبتنی بر مهارت‌آموزی	۲۵	8/960573477
۴	برقراری ارتباط مؤثر	۲۱	7/52688172
۵	به روز رسانی اطلاعات	۱۸	6/451612903

5/376344086	۱۵	استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات ارزش‌های اجتماعی آینده‌نگری	۶
5/017921147	۱۴	ایجاد انگیزه و تشویق	۷
3/94265233	۱۱	اداره (کنترل) موثر کلاس هدفمند بودن و داشتن برنامه‌ریزی	۸
3/225806452	۹	شناخت موقعیت دانش‌آموز (روانی، توان یادگیری)	۹
2/867383513	۸	عدالت مدیریت مشارکتی (تفویض اختیار) دانش تخصصی معلمی	۱۰
2/508960573	۷	تیم‌سازی ارزشیابی مناسب	۱۱
2/150537634	۶	انعطاف‌پذیر بودن مثبت‌اندیشی تجربه و سوابق کاری	۱۲
1.792114695	۵	تعهد و وظیفه‌شناسی	۱۳
%100	۲۷۹		مجموع

جمع‌بندی و ارائه مدل

در این بخش به تعیین شایستگی‌های معلمان مدارس فنی و حرفه‌ای پرداختیم. شایستگی‌ها در سه تم اصلی دانش و آگاهی، نگرش و ارزش و مهارت قرار گرفتند و تم‌های فرعی نیز به ترتیب فراوانی کدها مشخص شدند. با توجه به نتیجه‌ی حاصل از این بخش پژوهش می‌توان به مدل‌سازی شایستگی‌های معلمان مدارس فنی و حرفه‌ای پرداخت. در مدل‌سازی شایستگی، نتایج عبارتند از یک فهرست، نگاره، جدول یا برنامه تعاملی که مهارت‌ها، دانش، خصیصه‌ها و رفتارهای مطلوبی را فهرست می‌کند که گمان می‌رود برای عملکرد موفقیت‌آمیز در یک شغل خاص لازم باشند (تئودورسکی، ۲۰۰۶). مدلی که با توجه به نتایج این بخش به دست آمد در شکل زیر نشان داده شده است.

شکل ۲: مدل شایستگی معلمان مدارس فنی و حرفه ای

نتیجه گیری

هدف از پژوهش حاضر تعیین شایستگی های لازم یک هنرآموز فنی و حرفه ای برای آموزش کارآفرینی و تعیین نحوه و مکانیسم تأثیرگذاری این شایستگی ها بر قابلیت های کارآفرینی دانش آموزان بود. نتیجه حاصل از این قسمت نشان داد که بین شایستگی های معلمان و قابلیت های کارآفرینی دانش آموزان رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. با توجه به ضریب همبستگی (۰/۹۸۲) این مقدار همبستگی بالا و مثبت است، این بدان معناست که با افزایش شایستگی های معلمان (به میزان یک واحد) قابلیت های کارآفرینی دانش آموزان نیز (به میزان ۰/۹۸۲) افزایش خواهد یافت.

در این بخش به طور کامل جدول ۲۷۹ کد و ۲۱ تم کشف شد.

کدهای کشف شده برای تم دانش شامل به روز رسانی اطلاعات، تجربه و سابقه کاری، دانش تخصصی معلمان، شناخت موقعیت دانش آموز «روانی، توان یادگیری» و استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات بود. محقق مولفه دانش معلمان را برای این کدها انتخاب کرده است؛ که از جمله شایستگی های مورد نیاز معلمان امروزی است. معلمان برای اینکه از دنیای امروزه عقب نمانند نیازمند به روزرسانی دانش خود هستند. در برخی از مدارس شاهد این امر هستیم که معلمان بر علوم و مبانی

نظری که خود حدوداً چندین سال قبل دست یافته‌اند تاکید می‌کنند، این امر سبب ایجاد یک سیر باطل برای معلمان شده است. آن‌ها بیش از پیش درگیر مسائل مادی و زندگی خود شده و از فراگیری علوم نوین و به روز شدن خودداری می‌کنند. در برخی از مدارس شاهد این هستیم که معلمان به معلمی فقط به دید یک شغل و منبع درآمد نگاه می‌کنند و توجهی به رشد و پرورش ندارند، در شرایط بدتر این که معلمان به دنبال منابع‌های درآمد و مشاغل دیگر رفته و معلمی را شغل دوم خود قرار می‌دهند. دولت و نظام آموزشی باید همواره رفتار و دانش معلمان خود را مورد ارزیابی قرار دهد. ارزیابی مدارس از معلمان از نحوه تدریس، به روز بودن دانش، کسب دانش روز و استفاده از فناوری‌های جدید و نوین و مطرح نمودن مسائل روز جهانی می‌تواند در این امر بسیار موثر باشد. رتبه‌بندی معلمان و تفاوت در فیش‌های دریافتی، پاداش‌های مادی و معنوی می‌تواند در ایجاد انگیزه در معلمان تاثیرگذار باشد.

تقریباً در تمامی پژوهش‌هایی که در زمینه افزایش شایستگی جهت قابلیت کارآفرینی و افزایش حرفه کسب و کار انجام شد علم و دانش را به عنوان یکی از ابعاد تاثیرگذار معرفی کردند این پژوهش‌ها مانند پژوهش لورا سردنسیوک (۲۰۱۳)؛ سیدامتو و همکاران (۲۰۱۴)؛ باهین و آدرین هوفمان (۲۰۱۴) و... است.

مولفه بعدی کشف شده توسط محقق نگرش و ارزش است که متشکل از تم‌های فرعی مثبت اندیشی، عدالت، آینده‌نگری، تعهد و وظیفه‌شناسی، ارزش‌های اجتماعی (احترام متقابل، اعتماد متقابل، اعتقادات دینی)، انعطاف‌پذیر بودن و هدفمند بودن و داشتن برنامه‌ریزی است. این مولفه بیشتر بر ارزش و نگرش معلمان نسبت به شغل خود، جامعه و رسالت خود است. معلمان متعهد و پایبند به ارزش‌ها بیش از دیگر معلمان دیگر به فرآیند آموزش و پرورش و تعلیم و تربیت دانش‌آموزان اهتمام می‌ورزند. اکنون نظام آموزش و پرورش کشور نیازمند معلمان دلسوزی است که نه تنها دارای تخصص روز دنیا باشند بلکه دارای پایبندی به ارزش‌ها باشند تا بتوانند با ایجاد روحیه و انگیزه در بین دانش‌آموزان امید به آینده و هدفمند بودن را به آنان آموزش دهند و آنان را برای آینده کاری و مواجهه به بازار و صنعت آماده نمایند. معلم‌ها دارای نقش کلیدی هستند، توجه به سیستم آموزشی موجبات رشد و موفقیت یک کشور را فراهم خواهد کرد. یکی از پایه‌های اساسی در تغییر رفتار، تغییر در دانش و نگرش افراد است، تغییر در دانش آسان‌تر از تغییر در نگرش کسب خواهد شد. آن چه مهم است تغییر در نگرش افراد است که سیستم آموزش و پرورش و معلمان در این زمینه نقش کلیدی برعهده خواهند داشت.

پژوهش‌های شری چند و چود هوری (۲۰۰۶)؛ ون دم و همکاران (۲۰۱۰)؛ لورا سردنسیوک (۲۰۱۳) از جمله پژوهش‌هایی هستند که در زمینه افزایش شایستگی جهت قابلیت کارآفرینی و افزایش حرفه کسب و کار، مهارت را به عنوان یکی از ابعاد تاثیرگذار معرفی کردند. نتایج این تحقیقات با نتایج پژوهش انجام شده همراستا است.

مولفه بعدی استخراج شده توسط کدگذاران مولفه مهارت است. این مولفه دارای ۹ زیر کد (کد فرعی) است. این کدها شامل ارزشیابی مناسب، ایجاد انگیزه و تشویق، ایجاد ارتباط بین آموزش و بازار کار آماده‌سازی دانش‌آموزان، استفاده از روش‌های تدریس فعال و مبتنی بر مهارت‌آموزی، تیم‌سازی، اداره (کنترل) مؤثر کلاس، مدیریت مشارکتی (تفویض اختیار)، برقراری ارتباط مؤثر و آموزش مهارت‌ها و قابلیت‌های کارآفرینانه) است. این مولفه مکمل مولفه‌های قبلی است. معلمان نه تنها باید دارای دانش کافی و تعهد و نگرش باشند بلکه باید دارای مهارت لازم برای انتقال این موضوعات به دانش‌آموزان باشند. شاید دو مولفه قبلی در معلم وجود داشت، دانش از معلومات فردی و نگرش از باورهای معلم شکل می‌گیرد و نمود بیرونی این دو مولفه، مولفه مهارت معلم است. معلمان بسیاری هستند که دارای دانش و نگرش هستند.

منابع

۱. ابویی اردکان، محمد. لبافی، سمیه. آذر پور، سمانه. جلال پور، مهدیه (۱۳۹۳). شناسایی عوامل حیاتی موفقیت تفکر راهبردی در دیدگاه مدیران سازمان‌های فرهنگی شهر اصفهان. پژوهشنامه‌ی مدیریت اجرایی، سال ششم، شماره‌ی یازدهم، صص ۱۴-۳۴.
۲. ایزدی، صمد و همکاران (۱۳۹۱). بررسی صلاحیت‌های حرفه‌ای معلمان مرد دوره متوسطه شاخه علوم انسانی بر مبنای رویکرد شایسته‌گرایی، مطالعات آموزش و یادگیری، دوره چهارم، شماره ۱.
۳. دانش‌پژوه، زهرا، فرزاد، ولی‌ا... (۱۳۸۵). ارزشیابی مهارت‌های حرفه‌ای معلمان دوره ابتدایی، فصلنامه نوآوری‌های آموزشی، شماره ۱۸، سال پنجم.
۴. تی پلت، رودولف و آمورورس، آنتونیو (۲۰۰۹). کارآموزی بر مبنای توانایی یا مهارت آموزی بر مبنای شایستگی (CBT). جلد ۲، کلن آلمان، انتشارات موسسه آموزشی آموزش قابلیت‌ها.
۵. جعفری هرندی، رضا و عابدی، احمد (۱۳۸۱). بررسی کارایی بیرونی هنرستان‌های فنی‌حرفه‌ای استان اصفهان در رشته‌های برق، مکانیک، ساخت و تولید، طراحی دوخت و حسابداری طی سال‌های ۱۳۷۰-۷۹، فصلنامه آموزه، شماره ۲۱، صص ۶۲-۷۱.
۶. دیانتی، محمد، عرفانی، مریم، شایستگی، (۱۳۸۸). مفاهیم و کاربردها، تدبیر، شماره ۲۰۶.
۷. عبداللهی، بیژن، دادجوی توکلی، عطیه، یوسلیانی، غلامعلی (۱۳۹۳). شناسایی و اعتبارسنجی شایستگی‌های حرفه‌ای معلمان اثربخش، فصلنامه نوآوری‌های آموزشی، شماره ۴۹، سال سیزدهم.
۸. عزیز، محمد (۱۳۹۴)، بررسی تحلیلی - مقایسه‌ای عملکرد مراکز کارآفرینی برتر دانشگاه‌های آمریکا و مراکز کارآفرینی دانشگاه‌های منتخب ایران، فصلنامه نوآوری و ارزش آفرینی، سال چهارم، شماره هشتم، صص ۲۱-۳۲.
۹. گرائلی شیخ، رقیه و عبدالله پارسا، (۱۳۹۰)، بررسی نقش معلم در پرورش ویژگی‌های شخصیتی کارآفرینی فراگیران، اولین همایش ملی آموزش در ایران ۱۴۰۴، تهران، پژوهشکده سیاستگذاری علم، فناوری و صنعت.
۱۰. مرادی، نرگس (۱۳۸۵). مدیریت کارآفرینی، انتشارات موسسه‌ی تحقیقات و آموزش مدیریت، کرج.

11. Barney, J. B. (1991). Firm Resources and sustained competitive advantage. *Journal of management*, 17: 99-120.
12. Boahin, Peter, Hofman, W.H. Adriaan, (2014). Perceived effects of competency-based training on the acquisition of professional skills, *International Journal of Educational Development*, 36, 81-89
13. Champion. Michael A, Fink. Alexis A, Ruggerberg. Brian J, Carr. Linda, Philips. Geneva M, Odman. Ronald B. (2011). DOING COMPETENCIES WELL: BEST PRACTICES IN COMPETENCY MODELING. *PERSONNEL PSYCHOLOGY*. 64, 225-262.
14. Loura seedenciuc, nadia, (2013). competency based education-implications on teachers' training, *procedia- social and behavioral sciense*, 76, 755-758
15. Seidahmetov, Marat & et al, (2014). Development of Entrepreneurial Potential of Students through System of Professional Education, *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 143, 615 - 620.
16. Sherry chand, vijaya, Amin-Choudhury, (2006). Teachers and Socio-educational Entrepreneurship: Competence as a Consequence, *The Journal of Entrepreneurship*, 15, 2.
17. Teodorescu, Tina. 2006. "competence versus competency ". *Performance Improvement*, Vol. 45, No.10, Nov/Des 27-30
18. Walzack , S. (2005). Organizational knowledge management structure. *The learning organization* vol.12, No. 4, PP: 330- 339

Investigating the Art Student's Level of Competency for Entrepreneurship Education

Mohammad Abooyee Ardakan, Reza Zaferian, Kobra Khoodrani

Associate professor of the Faculty of Management, University of Tehran

Assistant Professor, Faculty of Entrepreneurship, University of Tehran

Master student of public administration, University of Tehran

Abstract

The purpose of this study is to determine and model the required competencies of technical-vocational students for entrepreneurship education and to determine the way and mechanism through which these competencies influence students' entrepreneurship capabilities. With regard to the purpose and type of research, this is a mixed research including two quantitative and qualitative parts. In the first part of the research, the researchers sought to investigate the relationship between teachers' competencies and students' entrepreneurship capabilities. The study population in the quantitative part consists of 124 teachers and 292 students of technical-vocational schools. All of the students and teachers in this part were evaluated using the census method. The Pearson correlation test was used to examine the relationship between the variables (teachers' competencies and students' entrepreneurship capabilities). The correlation between the variables was obtained as 0.982, showing a positive and significant relationship with regard to the significance level of 0.088. The purpose of the qualitative part is to identify the teachers' competencies using semi-structured interviews and using the theme analysis method. In this part, 15 school teachers were selected using the purposive judgmental sampling method. The interviews continued to a level of information saturation (15 people). Using the theme analysis, the components of teachers' competencies were extracted. The reliability of this part was obtained as 0.78 and 0.86 using the re-test reliability and dual encoder reliability respectively.

The results of the correlation test showed that there is a significant correlation between the teachers' competencies and the students' entrepreneurship capabilities. Based on the qualitative part in this section, 279 codes and 21 themes were discovered and were categorized into three components of teachers' knowledge, attitudes and values, and skills.

Keywords: competency, entrepreneurship, entrepreneurship capability
